

1528 Tempis antiquum dicitur, quod est Sexaginta annorum. Bord. ex pluribus ref. 113. num. 45.

Pariter probant. 3. Memoria hominum, & traditio, seu publica vox. 4. Lapis marmerus, aut inscriptio nomen continens Sancti, ubi Reliquia reperitur. 5. Juramentum probi hominis. 6. Conditio loci Altaris; quia Altaria non consecrantur sine appositione Reliquiarum. 1529 Reliquiae, & Imagines adorantur eodem cultu, quo personae; quia illis solus cultus relativus competit. Com. ex dictis à num. 269. de alienatione, & translatione: v. à n. 974. de venditione: v. n. 1205.

AGNI DEI

1530 Potius censendi sunt sacrae Imagines quam Reliquiae, quia Christum Dominum mysticè repræsentant. Clericatus cap. 35. p. 25.

1531 Gregor. XIII. Const. 2. Omni certe studio, sub excommunicatione ipso facto incurienda, non tamen reservata, prohibet, Ne quisquam Agnos Dei per Romanum Pontificem benedictos, depingere, minio notare, vel aurum, aut colorum superinducere, neque depingi, aut miniari facere, nec illos venales proponere, seu tenere audeat.

1532 Unde non potest quis vendere Agnos Dei albos, ratione materiae intrinsecæ. Azoius tom. 1. lib. 9. cap. 9. quarto 5. ver. Quares, contra Diana part. 3. tr. 6. resolut. 12. Bonac. Suarez, & alios apud ipsum. Ratio est quia Greg. non prohibet de Agnis Dei benedictis picturam, & venditionem simul tamquam conjunctum, sed tamquam duos actus distinctos, ut constat per particulam Nee. Solum fateor, quod possit aliquid accipere ratione expensarum in asportatione factarum.

Dixi, ratione materiae intrinsecæ; quia ratio ne materiae extrinsecæ, auri, argenti, &c. qua solent aptari, & extrinsecè orniari, vendi posse non est dubium.

1533 Non est sacrilegium dare Amasis Agnum Dei, aut Reliquiam, ex benevolentia, & gratitudine, licet sit irreverentia. Sacrilegium tamen esset, si daretur in solutionem, ob injuriam rei sacrae; nam res sacra fieret pretium turpis lucri; v. n. 1534.

1534 Laicus eos tangens, si absit contemnitus, non peccat, ex usu.

1535 In eorum confectione intercedit sacraunctio; eorum autem materia, & virtutes his explicantur versibus:

Balsamon, & munda cera cum Chrismatis unda.

Conficiunt Agnum, quod munus do tibi magnum.

Fonte velut natum, per Mysticam sanctificatum.

Fulgura desursum depellit, & omne malignum.

Peccatum frangit, ut Christi sanguis, & angit.

Prægnans servatur simul, & partus liberatur.

Dona refert dignis, virtutem destruit ignis.

Portatus mundo, de fluctibus eripit undæ.

CAPUT VII.

DE TENTATIONE DEI.

1536 Tentatio Dei, est dictum, vel fallum, quo quis explorat, num Deus aliquid perfectionem habeat: est duplex, formalis una; & est, quando adest expressa dubietas de aliqua perfectione, ut si quis se de præcipitem è turri, ad experientum, num Deus sit omnipotens, eum à lœfione liberando, de quo dubitat, & hoc est mortalis: quia est gravis irreverentia, juxta illud dæmonis Christo: si Filius Dei es, dic, ut lapides isti panes sanx. Implicita, & interpretativa alia; & est illa, cui præfata dubitatio deest; & tunc habetur, quando quis, licet non intendat Deum tentare, petit tamen, vel agit, quod suapte natura eo referri videtur; ut si quis in gravi morbo media naturalia omittat, tempe medicinam, sperans, aut pertens à solo Deo effectum. Hac ut plurimum est venialis ob imperfectionem actus, ignorantiam, inconsiderationem, aut parvitatem periculi; imò nullum peccatum, si justa causa adsit, v. gr. Dei instinctus, necessitas, pia utilitas: per accidens tamen potest esse mortalis ratione materiae, si sit periculum gravis mali; ut si quis advertenter in puteum se projiceret ad ostendendam Dei erga se providentiam.

Bonac. tom. 2. pag. 255. Tamb. tom. 1. lib. 2. cap. 2. §. 2. Busemb. lib. 3. tr. 1. cap. 2. dub. 1. Bertaldus 1. præcept. punt. 3.

1537 De hærcsi, fusè dictum est in tom. 2. num. 258. à num. 289. ad 239. & à num. 281. ad 296.

DE II. PRÆCEPTO
DECALOGI.

Non assumes nomen Dei tui in vanum.

CAPUT PRIMUM.

DE BLASPHEMIA.

Satis dictum est in tom. 2. à num. 210. ad 221.

1538 Facere dæmonum sanctum, licet in se sit blasphemia hæreticalis, in Regno tamen Sicilia, ob consuetudinem, non reputatur blasphemia hæreticalis, sed simplex, ut in tom. 2. n. 215. Imò à viro dignissimo, & S. Inquis. Minister, & quæ perito, ac docto, audiri, idem per totam Italiam servari. Ex Declar. S. Inquis. Röm. de anno ferè 1605.

1539 Et licet id sit regulariter verum; potest dari casus, quod etiam in nostris Régionibus censeatur blasphemia hæreticalis, ex adminiculis, & circumstantiis; puta si quis dicat esse sanctum & sanctissimum; si non raro, sed cum frequencia, ad omnem animi motum, etiam levem, & si alias blasphemias, ac maledictions hæreticales annexat. His de causis in nostro Tribunali elapsi anno 1701. fuit declarata suspecta de levi, & trium annorum exilio punita mulier in hujusmodi blasphemiam dæmonii sancti assuetam protumpere.

CONVENTU M.

1540 Eū verbum contumeliosum in Deum, & Santos, semper est blasphemia; non sic in cæteras creaturas, nisi specialiter in eis Divina Bonitas reluceat; ut in cœlo, & terra.

1541 Hinc si sit contra ventum, pluviam, locum, bruta, &c. est malædictio, & imprecatio; quæ non est in se mortalis; nisi fiat cum expressa relatione ad Deum, aut cum deliberato desiderio danni proximi. Similiter de parentibus, & de aliis; quando filiis, aut amicis mala imprecantur; quia regulariter id non solet procedere ex odio, sed ex impatientia, impetu, peccatore autem mortaliter contra charitatem, si advertenter, & delibera te gravia illa mala desiderarent.

Mastrius in Theol. mor. dis. 11. q. 1. 3. num. 40. Bonac. tom. 2. pag. 250. Joan. de la Crux, pag. 17. Tambur. tom. 1. lib. 2. tr. 6. §. 4. Büssemb. lib. 3. trah. 2. cap. 2. Fenech. de blasp. Bertaldus 1. præcept.

CAPUT II.

DE JURAMENTO.

1542 Juramentum, est invocatio tacita, vel expressa divini Numinis, tamquam prima & infallibilis veritatis, in testem alicujus rei. Differt à voto, 1. quia Deum ut testem respicit votum ut objectum, 2. quia votum non obligat, nisi sit de meliori bono; juramentum vero factum homini, obligat etiam si non sit de meliori bono, ratione fidelitatis: dixi: Factum homini; nam si erit juramentum promissorium factum Deo, sequitur naturam voti.

1543 Quando dicitur: Juro hoc factum, nil addendo, non est juramentum. Allozza verb. Juram. ex Villal. quia non habetur invocatio expressa, aut tacita divini Numinis. 1. Quia hoc verbum juro, est de se indifferens, & conjungi potest tam cum invocatione divini Numinis, quam cum invocatione alicujus creaturæ, in qua divina bonitas specialiter non relucet; ut juro per fidem hominis honorati, &c. 2. Quia non habetur invocatio expressa Dei, ut constat: nec tacita, seu virtualis, qualis esset, si fieret per Sanctos, aut per creaturas, in quibus specialiter divina bonitas, seu veritas relucet; quoniam nil tale additur: corroboratur ex regulis jumenti.

1544 Quod est verum, nisi ex circumstantiis aliud intelligatur; nam si interrogatus sub verbo juramento de veritate, tu dicas: Juro: jam es determinatus ad juramentum.

1545 Non sunt juramenta, in mea conscientia; Per fidem meas; Per fidem Sacerdotis, Religiosi, hominis honorati, Mēdo verb. Juram. quia non habetur respectus ad divinum testimonium, sed ad fidem humanam, & ad fidem, quæ prestari debet Sacerdoti, Religioso, Nobili, &c. Pariter, in veritate ita est: ex vi sermonis non est juramentum, nisi intendatur prima veritas.

1546 Eadem ratione non sunt juramenta: Sim infamis; Amputetur mihi nasus, si menor. Gobat. tom. 3. de jur. n. 489.

1547 Sacerdos jurans coram Judice testo, peccatore Sacerdotali, prestat verum juramentum; quia ex coimani acceptatione, & usu, hæc forma jurandi exigitur à judice cum respectu ad primam veritatem, ut testem.

1548 Dicere: Dæmon sit dominus anima mea, Me rapiat; Vivus non credam hinc, si minor; sunt vera juramenta execatoria.

1549 Non sunt juramenta Giuro à Dio, per Dio, per vita mia, &c. che me l'hai da pagare, Allozza, & Mendo cit. quia nec dicuntur animo jurandi, nec accipiuntur ut juramenta, etiam à mulieribus; sed sunt quidam modi comminandi & loquendi ad excandescientiam alteri exprimendam, & indignationem.

Hujusmodi sèpè sunt juramenta mulierularum verberandi filios. Imò verum juramentum mortale non erit, si sit ex vehementi ira, aut passione, ut jurans nos plenè advertat.

1550 At si dicas: Per vitam meam, non imprecando, sed enunciando aliquod esse verum, vel falso; est juramentum, non minusquam quando enuncias: Per animam. Pariter jura menta sunt, Coram Deo, quia non mentione, Deus scit me dicere verum.

1551 Hoc autem: Deus scit meam conscientiam, Si dico verum, Si mentio, non est juramentum; quia est propositio à quivoca, & semper servat veritatem, sive id, quod dicit, sit verum, sive falso.

1552 Imò dicere: Testis est mihi Deus, Deus scit, quod dico, si enunciative tantum dicantur, ita ut solùm intendas enunciare, quòd Deus videt, non sunt juramenta: bene vero, si invocative, ut intendas Deum in testem tui dici invocare. Alarius pag. 310. n. 14.

1552 Nec est juramentum ex vi sermonis: Tanti Angeli vengano all'anima mia, quanto doppio avete voi, nisi dicatur cum animo juriandi, quia non habetur respectus ad divinum testimonium, sed est modus loquendi, quo exaggerari solet quantitas pecuniae alterius.

1553 Hoc verbum: Par. Deo: quo solent idiota in Sicilia uti, non est juramentum; quia non intenditur invocari Deus, sed est verbum assumi solitum ad propriam passionem exagerandum. Imò plures id proferunt materialiter tamquam puniti, nescientes, quid significet.

1554 Non est juramentum jurare per creature, in quibus nil divinae bonitatis specialiter relietur, ut si dicas: Juro per hanc barbam, per hanc vestem, &c. quia non censetur adduci cum relatione ad Deum. Est autem juramentum, cum quis jurat per creature, in quibus Deus, aut eius bonitas specialiter elucet, nempe per Sanctos, per sacramenta, per coelum, & terram, animam, &c. quia tunc intelligitur ejus creator, inhabitator, &c.

1555 Jurare per creature ordinarias, est juramentum, si adducatur in obliquo Deus, v. gr. Juro per hunc panem Dei; vel si intendat adducere Deum in testem.

1556 Quando quis ex industria unum dignum supra alium apponit, sed veram Crucem

non efformans, dicit: Juro per hanc Crucem, non est juramentum; quia non absoluto per Crucem, sed per Crucem tunc efformata, quæ revera efformata non est.

1557 Dicere; Sicut Deus est verus, Sicut verum est Evangelium, &c. ita hoc est verum. Si intentio sit adducere divinam veritatem in testem, & insuper comparare humanam veritatem cum divina, ut illa sit tanta, quanta divina; est juramentum, & blasphemia. Si intentio sit adducere divinam veritatem in testem, at non comparare, bene vero aliquiliter veritatem humanam divinæ assimilare, hyperbolice loquendo, (ut communiter proferatur,) est juramentum, sed non blasphemia.

Dati que si intentio sit aliquiliter assimilare, at non adducere divinam veritatem in testem, sed solùm enunciative proferre, nec juramentum erit, nec blasphemia.

JURAMENTI DIVISIO.

1558 **D**ividitur i. in Aassertorium: Quo aliquid affirmatur, vel negatur. 2. Promissorium: Quo aliquid promittitur. 3. Contestativum: Quo Deus simpliciter ut testis invocatur. 4. Execratorium, seu impromptorium: Quo Deus non solùm invocatur, ut testis, sed ut sibi, vel suis vindicta, nisi sua dicta veritati correspondant, ut, Si hoc non fecero, vel si non est verum, tollat me Deus subitanæ morte: & Comminatorium. Quo quis alioi promittit malum penit: v. gr. Per Deum te verberabo: in quo duæ sunt malitiae specie distinctæ in confessione explicande, una contra charitatem, quia vult alteri maleam, altera contra reverentiam, quia ad illud abutitur auctoritate Dei, qui malum abhorret.

1559 **J**URAMENTI COMITE.

1559 **J**urare licet fiat, requiruntur tres comites, seu conditiones: Veritas, judicium, & justitia. Jerem. 4. Et jurabis, vivit Dominus, in veritate, & in judicio, & in justitia. Veritas consistit in hoc, quod res sit vera, aut ex gravi ratione, vel bona fide putetur vera. Judicium, ut scilicet juramentum non fiat sine necessitate, gravi causa, aut utilitate, sed cum prudenter. Justitia exposcit, ut quod juratur, sit res licita & honesta. Si desideritas, est peccatum mortale, & dicitur perjurium, perjurium enim est juramentum, cui deficit veritas. Si debet judicium, regulariter est veniale. Si desideri justitia, erit grave, vellevate, juxta gravitatem, vel levitatem materiae. Contra primam conditionem non potest dari parvitas materiae, quia veritas consistit in indivisibili. bene vero contra secundam, & tertiam:

tiam: v. in pag. 4. proprie. 24. ab Innocent. XI. jurat, sit ne verum, aut falsum; quia periculo pejerandi se exponit.

1560 In juramento promissorio, in intentione non datur parvitas materiae, datur tamen in executione; hinc si jurans habeat animum non adimplendi, quod promittit, vel non promittendi, vel juret impossibile aut quod credit se facere non posse, peccat mortaliter ex defectu veritatis, seu animi adimplendi, quia est gravis irreverentia in Deum; si vero in executione ex summa, quam promisit, parvum detrahatur, non peccat mortaliter: v. in pag. 4. prop. 25. ab Innocent. XI. damn. v. a. n. 1605.

1561 Qui votet, jurat, aut contrahit matrimonium cum animo non se obligandi ad votum, juramentum, aut ad aliquod ex tribus bonis matrimonii; peccat; sed votum, juramentum, aut matrimonium est invalidum, qui vero votet, jurat, aut contrahit matrimonium cum animo non exequendi votum, juramentum, aut tria bona matrimonii, sed impediti di v. gr. prolem, peccat, sed validè votet, jurat, aut contrahit. Ratio est, quia prius animus respicit actum primum, & substantiam voti, juramenti, & matrimonii, secundus vero actum secundum, qui accident actui primo.

1562 Ad jurandum extra judicium sufficit usus rationis, & actus sufficiens ad merendum, & peccandum.

1563 Juramentum potest per procuratorem praestari, nisi aliud jure aut confuetudine pruvatum sit: hinc non admittitur procurator ad testificandum. Non sufficit autem generale, sed requiritur speciale mandatum, quia debet procuratori constare, quod dominus rem pro certa habeat, aut quod ex animo promittat, alioquin peccabit, & dominus inanebit obligatus, minimè ex juramento, sed ex contradictu ob facultatem generalém ad contrahendum, si contractus sit validus.

1564 Confusus sapè jurare cum veritate non peccat mortaliter.

Consuetus vero jurare sapè verum, sapè falso, sine advertentia, an sit verum, vel falso, peccare mortaliter, & esse in statu peccati mortalis, nimis rigide tenet plures. Inconscia enim & omnino certa est regula, ad peccatum actuale mortale requiri, ut actus sit voluntarius, adeoque cum plena advertentia, & libertate.

Hic igitur non peccat mortaliter, Alarius n. 24. tenetur tamen sub mortali, fugere occasionem proximam, puta ludum, aut familiariatem ejus, quae sit ei occasio sapere plus pejerandi.

1565 Peccat autem mortaliter, qui advertenter jurat, si nullam rationem habeat ad id, quod

ra-

ra-

rate; quia quilibet tenetur ex charitate, proximi peccatum vitare, si absque suo incommodo possit, ut de cooperatione.

Difficultas igitur est, necessitate, seu legitima causa existente.

1573. Esse tunc licitum, sive in iudicio, sive extra, docent. Tamb. tom. I. lib. 3. cap. I. §. 4. Ant. à Spir. Sanct. & Doctores communiter apud illos; quia justa causa excusat à culpa, quando exposcit opus ex se indifferens, licet sciatur illud opus cum peccato esse faciendum; & peccatum tribuitur ipsi juranti, qui potest illud non facere, quodque ipse petens non tenetur impedire cum suo detimento.

1574. Justam causam dicunt esse, in iudice, si exigat ratione officii: in persona privata, si exigat ratione sui juris tuendi; vel exposcendi, fraudes detegendi, pacta firmandi, aut ex alia honesta causa, & in Principe ratione foederis firmandi. Ita docent Doctores communiter.

1575. Te tamen non piceat legere, quæ D. August. tom. 10. serm. 2. de Decollat. S. Jo. Bapt. scripsit: Audi queso Augustinum:

Scribite in cordibus vestris, quod dico: ille autem, qui hominem provocavit ad iurationem, & scit eum, falso esse juratum, vincit homicidam, quia homicida corporis occisorum est; ille animam, imo duas animas, & ejus quem jurare provocavit, & suam. Scis verum esse, quod dicas, & falso sum esse, quod ille dicie, & jurare compellis? Ecce jurat, ecce pejerat, ecce perit: tu quid invenisti? Imo quia & tu peristi; qui de illius morte te satiare voluisti. Aliquid dicam, quod numquam dixi: charitati vestre in hoc populo, quod contigit in hac Ecclesia. Fuit hic homo quidam simplicis, innocens, bene fidelis, à multis vessum, id est, Hipponensis, imo ab omnibus cognitus, Tutslymeni vocatus, Tutslymeni quis vestrum non novit, qui estis cives? Ab illo audivi, quod dico. Nescio quis negavit ei, vel quod ei debebatur, & hominis fidei se commisit. Commotus ex eius sententiâ, adest iusta causa, qui judex illud meni homo gravis, & fidelis, ipsa nocte se exhibuit fuisse ad judicem, & cum magno impetu, atque terrore se pervenisse ad præsidentem excelsum quemdam, & admirabilem virum, cui parebat Officium similem excelsorum, istum fuisse perturbatum, retro revocari, & interrogatum fuisse his verbis: Quare provocasti hominem ad iurationem, quem sciebas falso esse juratu-

riis, & injustiis abstineantur, ne ad has angustias deveniant afficiendise, si non poena corporis, poena animæ, falso juramento. Secundò, quia, si non posset licetè judex exigere juramentum ab eo, quem certò scit esse pejeratum, possent perversi fingere se certò pejeraturos, ut sic à judicis interrogatione eximerentur; quod cederet in maximum Reipublica damnum. Ecce in persona pubblica, publicam utilitatem, justam causam.

1579. Dico 2. Licitum est tam personæ publicæ, quam privatæ, necessitate, seu justa causa existente, exigere juramentum à Pagano, quem certò scit esse juratum per falsos Deos, D. Bonav. & Doctores omnes cit.

Ratio est, quia talis petitio juramenti à Paganu, quam facit Christianus ad tuendum jus suum, ad firmum reddendum contractum, pactum, &c. est utilis tam ipsi personæ privatæ, quam communitali fidelium; nam Paganus, cum putet se peccare suum juramentum per falsos Deos factum frangendo, fortius illud servat, quam plures fideles: si autem talis petitio juramenti à Paganu non liceret Christiano, privarentur Christiani, agendo cum Paganis principali vinculo sua jura, & pacta firmandi, quale est juramentum; quo vinculo gauderent solum Paganii agendo cum Christianis; quod cederet in maximum detrimentum, & præjudicium Christianæ Republicæ; & Christiani in societatibus, & iuribus evaderent pejoris conditionis Paganis, communis autem utilitas, & publicum bonum prævaleret cuilibet privato bono. Hinc Gen. 31. Jacob recepit juramentum à Laban Idololatra, & Mach. 8. Judas à Romanis Idololatriis.

1577. Hinc noritali ratione Doctores à peccato excusant potenter mutuum à mutuatorio, qui certò scitur mutuaturus sub usuris, nisi ex necessitate, & utilitate, quam revera inde obtinet, ut in. 372.

Tum quia tunc privata persona potest jus suum prosequi, recurrendo ad Superiorem.

1578. Loquendo autem de persona publica, ut tali, adest iusta causa, qui judex illud juramentum exigit ex iuris ordine: & jus publicum, ac communis utilitas prævaleret cuilibet juri privatæ personæ; unde licetè potest juramentum exiger ab eo, quem certò scit esse pejeratum.

Et licet judex non prodesset privatæ personæ lafæ per recuperationem rei, quam illa petit, prodesset communitali; primo, quia hoc cedit in aliorum exemplum, ut ab injuriis,

"mum sit verbum, & solidum maneat patrum: quantum ad hoc non est ibi peccatum; quia recipit quod suum est: quod vero ibi malum est, detestatur; sicut pauper indigens eleemosynam, recipit eleemosynam cum murmur sibi datam, & non peccat: quia sic placet eleemosynæ datio, ita quod displiceat sibi annexa murmuratio.

1581. Dices 1. Illicitum est privatæ personæ ex causa exigere juramentum ab eo, quem scit esse juratum falso; igitur & ab eo, quem scit esse juratum per falsos Deos.

Respondeo ex D. Bonav. cit. disparitatem esse, quia in juramento falso nil boni est considerare, sed solum veritatis subversionem;

addeque, qui exigit juramentum ab eo, quem certò scit esse juratum falso, exigit juramentum in veritatis subversionem; quod non potest esse sine peccato. Eò maximè, quia talis petitio est inutilis, ut ostensum est n. 1576. Quia vero in juramento per falsos Deos, est quid boni considerare, nempe veritatis confirmationem; qui exigit juramentum à Paganu, quem certò scit esse juratum per falsos Deos, illud exigit in veritatis confirmationem, insuper talis petitio est utilis, ut ostensum, & idem non peccat.

DE V E R I T A T E PHYSICA, AUT MORALI,

1582. ET de certitudine ad veritatem requiri, plenè agit Scotus in 3. dist. 39. q. un. §. Quantum secundum, & clare Tamb. I. 3. decal. c. 2. §. 1. ubi distinguit certitudinem moralis ex parte rei juratae, & ex parte jurantis.

EX PARTE REI JURATAE

1583. Habetur, si res, de qua fit juramentum, ita se habeat secundum sensum humanum, communem acceptationem, aut consuetudinem.

Hinc (ait Tamb.) non est condemnandus Parochus, si testificetur suum Clericum frequentasse toto anno Ecclesian, cum tamen per majorem solum anni partem divinis officiis astiterit; id enim est moraliter toto anno frequentasse. Idem dic de Scholasticis, si testificantur aliquem ex suis scholas similiter modo frequentasse: excipe, nisi forte universalis, vel Ecclesiæ constitutiones requirant annum mathematicum.

1584. Excusavi olim Sacerdotem jurantem se in Parochia per Hebdomadam Majorem Confessionibus exceptiendas operam dedisse, & sic Christiani à Saracenis recipiunt pro pace, & utilitate communis, &c. Qui recipit juramentum per Idolum factum, non consentit Idoli veneracioni, sed veritatis confirmationi, ut fir-

per

per aliquem diem absurit, moraliter tamen semper adfuit, unde etiam ab excommunicatione eum liberavi. Quid si is in alia, & non in Ecclesia Parochiali, confessiones au-

disset? Excusassem etiam non invitus; quia jam suum munus utiliter, saltem per equivalens, obiisset. Multò magis, si id fecisset in sua Ecclesia, cui forte serviebat; ei enim, ejusque servitio non censendus est Episcopus prajudicare voluisse.

1585 Potiori jure in nostra Religione excusare Lectorem jurantem, se per decem annos sacraam Theologiam perlegisse, si per septem annos singulis anni legisset; insuper dicitur, quod Archidiaconus testificans Episcopum promovendum esse dignum ad Ordinem, non peccet, licet non physicè certò sciat, sed solum sciat, quantum humana fragilitas sinit noscere, seu judicis probabilibus, quod est testimonium de credulitate. Unde sequitur Scotus.

1590 In promotionibus igitur talibus, sive ad ordines, sive ad quascunque dignitates. Scilicet puta in Universitatibus ad magisterium, in Religionibus ad praelationem, vel ad aliquos alios talibus, si sic consuetudo approbata, quod tales responsiones sub juramento praestito, vel sub fide data, vel sub obedientia promissa, non debent intelligi,

1. Si iures alicui infinitas gratias te acturum, nisi de credulitate, quantum sinit humana fragilitas noscere, cum illum, quem non novit indignus, debeat estimare dignum. Omnes tales responsiones debent intelligi de illo secundum consuetudinem communem, nec respondentes peccant in aliquo, quamvis sic promotus non sit dignus.

1591 Rite autem Tambur, advertit, quod licet ad prudenter, & sine peccato operandum, sufficiat probabilitas bonae actionis; ad jurandum vero, ob reverentiam juramenti, non quævis probabilitas sufficit, sed ea, quæ certitudinem moralem parat, quæ scilicet quamvis non parat evidentiam physicam, ita firmet prudenter intellectum in illa parte, ut nullam prudentem formidinem relinquat de opere, sed metaphysicam, minimè practicam, nisi levem. Explicat exemplo.

1592 Probabile est, sacerdotem Religio-

1587 C Eritudo moralis adest, quando ju- rans prudenter putat remita se habere, non levi conjectura ductus, sed certa, verisimili, aut probabili. Quo præmisso,

1588 Dico cum Scoto cit. in odiosis, puta in contractibus, & quoties est periculum damni proximi, non potest quis jurare absolute rem esse, aut non esse, nisi adsit certitudo scientia, seu physica.

In favorabilibus vero, in quibus nullum adest damnum, & præjudicium tertii, ad ab-

solutè jurandum sufficit certitudo moralis, seu credulitas.

1589 Ratio est, quia in odiosis juramentum habetur pro certo, in favorabilibus habetur pro credito. Injunctum enim est in odiosis, ut detur sententia physicè certa poenæ physicæ, mortis, damni, &c. pro testimonio credito, seu mortaliter, non physicè certo; quæ ratio celat in favorabilibus, adeoque datur locus favori, ut sufficiat certitudo moralis, seu credulitas.

1590 de scrupulo in ordine faciendo, cap. vii. ubi dicitur, quod Archidiaconus testificans Episcopum promovendum esse dignum ad Ordinem, non peccet, licet non physicè certò sciat, sed solum sciat, quantum humana fragilitas sinit noscere, seu judicis probabilibus, quod est testimonium de credulitate. Unde sequitur Scotus.

1591 In promotionibus igitur talibus, sive ad ordines, sive ad quascunque dignitates. Scilicet puta in Universitatibus ad magisterium, in Religionibus ad praelationem, vel ad aliquos alios talibus, si sic consuetudo approbata, quod tales responsiones sub juramento praestito, vel sub fide data, vel sub obedientia promissa, non debent intelligi,

1. Si iures alicui infinitas gratias te acturum, nisi de credulitate, quantum sinit humana fragilitas noscere, cum illum, quem non novit indignus, debeat estimare dignum. Omnes tales responsiones debent intelligi de illo secundum consuetudinem communem, nec respondentes peccant in aliquo, quamvis sic promotus non sit dignus.

1592 Probabile est, sacerdotem Religio-

1587 C Eritudo moralis adest, quando ju-

rans prudenter putat remita se habere, non levi conjectura ductus, sed certa, verisimili, aut probabili. Quo præmisso,

1588 Dico cum Scoto cit. in odiosis, puta in contractibus, & quoties est periculum damni proximi, non potest quis jurare absolute rem esse, aut non esse, nisi adsit certitudo scientia, seu physica.

In favorabilibus vero, in quibus nullum adest damnum, & præjudicium tertii, ad ab-

intendit certitudinem moralem, sed scientiam physicam.

ACCEPTILATIO

1599 E st habitio rei pro recepta, quæ dupliciter contingere potest cum juramento. Ita Tamb. cit. cum quo

Primo. Creditor in pecuniam, aut dotem contra Paulum volens remittere, aut gratis donare, jurat coram Notario, se pecuniam aut dotem recepisse. Licitè jurat: quia ex communi acceptatione, & consuetudine, tunc verba non sumuntur, ut significant propriè; quia tunc esset perjurium: sed impropriè, quatenus pro receptis habet, & talis acceptatio æquivalet vera receptioni. At quando jurat habere debet animum vere remittendi, alioquin erit mendax, & perjurus.

1600 Cum hoc autem sit, quod possit certam ipem, aut noralem certitudinem habere, quod ille non sit remissionem acceptatus, aut quod sit statim retrodonatus; quia per hoc non tollitur, quin vere remiserit.

1601 Indò potest, antequam juret, cum illo paciscere, quod non acceptet, aut quod post horam, diem &c. retrodonet: dummodò exinde nullum sequatur præjudicium tertii.

1602 Secundò. Creditor in pecuniam, certus de fidilitate sui debitoris, jurans coram Notario, se pecuniam ab eo recepisse; licitè jurat, quia hic requiritur sola certitudo moralis, & jam creditor est moraliter certus, quod debitor sit proximè solutus; & quæ sumus moraliter certò habituri, moraliter, & juxta humanum modum loquendi, nunc habere dicimus.

1603 Tertiò. Petrus creditor Pauli in centum, debet Antonio alia centum, ne autem Antonius intentet sequestrum, & pro se exigere centum, quæ debet Paulus Petru; Petrus jurat coram Notario, se recepisse dicta centum à Paulo, quæ revera non recipit, sed solum habet pro receptis. Licitè jurat, si jus Antonii sit incertum, aut Petrus habeat jus non solvendi illa centum Antonio; quia jus Petri in centum contra Paulum est certum, jus vero Antonii in Petrum non est certum. Unde Paulus habet jus reddendi totum suum creditum contra Paulum, quilibet enim habet jus tuendi suum, omni majori securitate, qua potest, & hinc acceptationi favet consuetudo.

Si vero jus Antonii in centum contra Paulum est certum, & Petrus non habet aliunde jus non solvendi ea Antonio, acceptatio est injuriosa, & moralis contra jus Antonii, de recuperando suum omni meliori modo, quo potest. Indò ipse Paulus dicta acceptationi con-